

"Təsdiq edirəm"
"Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları" üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:

 dos Z.I. Məmmədov

"14" fevral 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050103 - Coğrafiya müəllimliyi

Fakültə: "Tarix coğrafiya və incəsənət"

Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/f MDB-nin fiziki coğrafiyası

Fənn proqramı: 14 fevral 2023 il tarixli, 06 sayılı iclasının protokolu ilə təsdiq edilmişdir.

Kodu: IPFS B -08

Tədris ili: I (2024-2025) Semestr: II

Tədris yükü: cəmi:75 saat. Auditoriya saati - 75 (45 saat mühazirə 30saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 8

Auditoriya N:

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Bayramov Telman Bəhmən oğlu b/m

Məsləhət günləri və saati:

E-mail ünvanı: bayramov.47@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Əli Məmmədov küçəsi 40

III. Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əbədiyyət

F.N.Milkov, N.A-Qvordetski, M.Müseibov

2.Гвоздеский.Н.А,Михайлов.Н.Н,Физическая география ,СССР Азиатская част,из-во Высшая школа Москва,1987

3.Макунина А.А,Физическая география СССР,из-во МГУ,1988

IV. Perekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncə Azərbaycanın fiziki coğrafiyası

V.Korekvizitlər: Regionların iqtisadi coğrafiyası

VI. Fənnin təsviri, məqsədi: MDB ölkələrinin fiziki coğrafiyası fənninin tədrisi zamanı tələbələr MDB nin tərkibində olan ölkələrin fiziki coğrafi mövqeyi, iqlimi, daxili suları, torpaq bitki örtüyü heyvanları və fiziki coğrafi rayonlaşması və s. MDB ölkələrinin fiziki coğrafiyası fənninin tədrisi zamanı tələbələr MDB –nin tərkibində olan ölkələrin fiziki coğrafi mövqeyi, iqlimi, daxili suları, torpaq bitki örtüyü heyvanları və fiziki coğrafi rayonlaşmasını öyrətməkdən ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə. Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

-81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Qənaətbəxş	E
51-60 bal	Kafi	D
51 baldan aşağı	Qeyri kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülecək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 45 saat. Seminar 30 saat . Cəmi: 75 saat.

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		Müh.	Sem.	Müh.	Sem.
1	2	3		4	
1	Mövzu. MDB-nin coğrafi mövqeyi sərhədləri Plan: 1.Mikro mövqeyi 2.Mero mövqeyi 3.Makro mövqeyi Mənbə: [1;2;5]	2	2		
2	Mövzu. MDB-nin oroqrafiyası reylefi Plan: 1. MDB dağları 2. MDB düzənlikləri 3. MDB ovalığı Mənbə: [1;3; 5]	2			
3	Mövzu. MDB-nin gioloji quruluşu Plan: 1. Meraloy ərazi 2. Kaynaroy suxurları 3. Paecoroy suxurları Mənbə: [1; 2;5;]	2	2		
4	Mövzu. MDB-nin faydalı qazıntıları Plan: 1. Karbohidrogen ehtiyatları 2. Dağ kömür ehtiyatları 3. Dəmir filiz ehtiyatları Ədəbiyyat və mənbə: [1;2;4; 5]	2			

5	Mövzu. MDB-i əhatə edən okean və dənizlər Plan: 1. Sakit okean dənizləri 2. Şimal buzlu okean dənizləri 3. Atlantik okean dənizləri Ədəbiyyat və mənbə:[1; 2;5]	2	2		
6	Mövzu. MDB-nin iqlimi.İqlim qurşaqları Plan: 1. Miklayın iqlim 2. Subtropik iqlim 3. Aktiv iqlim Ədəbiyyat və mənbə:[1; 2;3;5]	2			
7	Mövzu. MDB-nin daxili sualı.Çaylar Plan: 1.Çayların gidolanma rejmi 2.Şimal buzlu okeanı çayları 3.Sakit okean çayları Ədəbiyyat və mənbə:[1; 2;3;5]	2	2		
8	Mövzu. MDB-nin gölləri Plan: 1. Tektonik gölləri 2. Buzlaq gölləri 3. sulu göllər Ədəbiyyat və mənbə:[1; 2;5]	2			
9	Mövzu. MDB-nin fiziki coğrafi rayonları Plan: 1. Qərbi Sibir 2. Orta Sibir 3. Rusiya düzənliyi Mənbə:[1;5]	2	2		
10	Mövzu. Rusiya düzənliyi.Ümumi icmal Plan: 1. Çayları 2. Gölləri 3. Faydalı qazıntıları Mənbə:[1; 2;5]	2			
11	Mövzu. Ural dağları.Ümumi icmal Plan: 1. Faydalı qazıntıları 2. İqlimi 3. Geoloji quruluşu Mənbə:[1; 2;5]	2	2		
12	Mövzu. Krım dağları Ümumi icmal Plan: 1. Geoloji quruluşu 2. Faydalı qazıntıları 3. İqlimi Mənbə:[1; 2;3]	2			
13	Mövzu. Qafqaz dağları Ümumi icmal Plan: 1. İqlimi 2. Faydalı qazıntıları 3. Geoloji quruluşu 4. Mənbə:[1; 2;5]	2	2		
14	Mövzu. Qafqaz dağlarının fiziki coğrafiyası Plan: 1. Kiçik Qafqaz	2			

	2. Böyük Qafqaz 3. Zəngilan ovalığı Mənbə: [1; 2;5]				
15	Mövzu. Kür –Araz ovlağı Plan: 1. Nil duru 2. Şirvan duru 3. Qarabağ duru Mənbə: [1; 2;]	2	2		
16	Mövzu. Lənkəran ovlağı .Talış dağları Plan: 1.İqlimi 2.Geoloji quruluşu 3.Yağintıları Mənbə: [1; 2;]	2			
17	Mövzu. Kiçik Qafqaz.Kolxida ovalığı Plan: 4. Silsilələr 5. Oroqrafiyası 6. Geoloji quruluşu Mənbə: [1;5]	2	2		
18	Mövzu. Orta Asiya Ümumi icmal Plan: 1.Dağları 2.İqlimi 3. Geoloji quruluşu Mənbə: [1;5]	2	2		
19	Mövzu. Qazaxıstan xırda təpəliyi Plan: 1.Geoloji quruluşu 2.Faydalı qazıntıları 3.İqlimi Mənbə: [1; 2;5]	2	2		
20	Mövzu. Orta Asiya səhraları və dağları Plan: 1. İqlim 2. Qiril qum səhrası 3. Qara qum səhrası Mənbə: [1; 2;]	2	2		
21	Mövzu. Qərbi Sibir ovlağı Plan: 1. Çayları 2. Gölləri 3. Faydalı qazıntıları Mənbə: [1; 2;]	2	2		
22	Mövzu. Orta Sibir yaylağı Plan: 1. Faydalı qazıntıları 2. Geoloji quruluşu 3. İqlimi Mənbə: [1; 2;]	2	2		
23	Mövzu. Uzaq şərq vilayəti Plan: 1. İqlim 2. Faydalı qazıntıları 3. Kurul adaları Mənbə: [1; 2;]	1	2		

Cəmi:75	45	30		
---------	----	----	--	--

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbələr dünya ölkələri haqqında onların təbii sərvətləri və əmək ehtiyatları, onlardan səmərəli istifadənin yollarını dərinlən bilməli, tükənən və tükənməyən sərvətlər, alternativ enerji mənbələrini düzgün dərk etməyi bacarmalıdırlar.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri: Region ölkələrin təsərrüfat cəhətdən ixtisaslaşmasını və onların müqayisəsini şərh edir. Müxtəlif coğrafi sistemləri və onlar arasındakı qarşılıqlı əlaqələri izah edir. Ərazilərin təsərrüfat cəhətdən mənimsənilməsindəki qeyri-bərabərlikləri təhlil edir. Ölkə və regionların coğrafi xüsusiyyətlərini və onların inkişaf mərhələlərini gələcək perspektivlərini təsvir edir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

İmtahan sualları

İmtahan sualları

1. MDB-nin coğrafi mövqeyi sərhədləri
2. MDB-nin oroqrafiyası və relyefi
3. MDB-nin geoloji quruluşu
4. MDB-nin ərazisində olan cavan və qədim platformalar
5. MDB-nin ərazisində sönmüş və fəaliyyətdə olan vulkanlar
6. MDB-nin faydalı qazıntıları
7. MDB-i əhatə edən okean və dənizlər
8. MDB-nin iqlimi. İqlim qurşaqları
9. MDB-nin daxili suları
10. MDB-nin çayları
11. MDB-nin gölləri
12. MDB-nin iqliminə təsir edən amillər
13. MDB-nin iqlim qurşaqları və tipləri
14. MDB-nin torpaq tipləri
15. MDB-nin landşaft zonaları
16. MDB-i əhatə edən dənizlər
17. MDB-nin daxil hövzəyə aid olan çayları
18. MDB-nin dəmir filiz yataqları
19. MDB-nin neft faydalı qazıntı yataqları
20. MDB-nin daş kömür yataqları
21. MDB-nin təbii qaz yataqları
22. MDB-nin əhalisi və əmək ehtiyatları
23. MDB-nin tektonik zonaları
24. MDB-nin dağları
25. MDB-nin ümumi icmalı
26. MDB-nin fiziki coğrafi rayonları
27. Rusiya düzənliyi və ya Şərqi Avropa düzənliyi
28. Rusiya düzənliyi. Ümumi icmal
29. Rusiya düzənliyinin iqlimi
30. Rusiya düzənliyinin daxili suları
31. Rusiya düzənliyinin çayları
32. Ural dağları. Ümumi icmal
33. Ural dağlığının geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları
34. Kırım dağları. Ümumi icmal
35. Krim dağlarının geoloji quruluşu faydalı qazıntıları
36. Qafqaz dağları. Ümumi icmal
37. Qafqaz dağlarının geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları
38. Qafqaz dağlarının fiziki-coğrafi vilayətləri
39. Karpət dağları. Ümumi icmalı
40. Kür –Araz ovlağı
41. Lənkeran ovlağı. Taliş dağları
42. Kiçik Qafqaz vilayəti. Ümumi icmalı
43. Kiçik Qafqaz dağları

44. Böyük Qafqaz dağları
45. Böyük Qafqaz vilayəti. Ümumi icmal
46. Orta Asiya Ümumi icmal
47. Orta Asiya dağları. Tyanşan dağları
48. Qazaxıstan xırda təpəliyi
49. Orta Asiya səhraları
50. Qərbi Sibir ovlağı
51. Orta Sibir yaylası
52. Uzaq şərq vilayəti
53. Şimal Buzlu okeanın dənizləri
54. Şimal buzlu okeana aid olan çaylar
55. Sakit okean dənizləri
56. Atlantik okean dənizləri

I Kollokvium sualları

1. MDB-nin coğrafi mövqeyi sərhədləri
2. MDB-nin oroqrafiyası və relyefi
3. MDB-nin geoloji quruluşu
4. MDB-nin ərazisində olan cavan və qədim platformalar
5. MDB-i əhatə edən okean və dənizlər
6. MDB-nin iqlimi. İqlim qurşaqları
7. MDB-nin daxili suları
8. MDB-nin torpaq tipləri
9. MDB-nin landşaft zonaları
10. MDB-nin daxil hövzəyə aid olan çayları
11. MDB-nin dəmir filiz yataqları
12. MDB-nin neft faydalı qazıntı yataqları
13. MDB-nin daş kömür yataqları
14. MDB-nin təbii qaz yataqları
15. MDB-nin əhalisi və əmək ehtiyatları

II Kollokvium sualları

1. MDB-nin dağları
2. MDB-nin fiziki coğrafi rayonları
3. Rusiya düzənliyi və ya Şərqi Avropa düzənliyi
4. Rusiya düzənliyi. Ümumi icmal
5. Rusiya düzənliyinin iqlimi
6. Rusiya düzənliyinin daxili suları
7. Ural dağlığının geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları
8. Krim dağlarının geoloji quruluşu faydalı qazıntıları
9. Qafqaz dağlarının geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları
10. Qafqaz dağlarının fiziki-coğrafi vilayətləri
11. Karpat dağları. Ümumi icmal
12. Kür –Araz ovlağı
13. Lənkəran ovlağı. Talış dağları
14. Kiçik Qafqaz vilayəti. Ümumi icmal
15. Kiçik Qafqaz dağları

"S/f MDB-nin fiziki coğrafiyası" fənninin sillabusu "Coğrafiya müəllimliyi" ixtisası "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasının 14 fevral 2023 il tarixli, 06 sayılı iclasının protokolu ilə təsdiq edilmişdir

Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (14 fevral 2025-ci il, protokol № 07).

Fənn müəllimi:

B/m T.B.Bayramov

Kafedra müdiri :

dos.S.Q.Əzizov